DIAMANTSUTRA

(Vajracchedikā Prajñāpāramitā Sūtra)

Vertaling gebaseerd op Taishō Tripiṭaka volume 8, nummer 235

Hoofdstuk 1

Zo heb ik gehoord:

Op een keer verbleef de Boeddha in Śrāvastī, in de Jeta-grove, in het park van Anāthapiṇḍada, samen met een grote vergadering van 1.250 monniken. Tijdens de maaltijd trok de Bhagavān zijn gewaad aan, nam zijn bedelnap en ging de grote stad Śrāvastī binnen om daar binnen de stadsmuren om voedsel te bedelen. Nadat hij van deur tot deur had bedeld, keerde hij terug, at zijn maaltijd, legde zijn gewaad en nap weg, waste zijn voeten, schikte zijn zitplaats en ging zitten.

Hoofdstuk 2

Uit het midden van de grote vergadering stond de oudere Subhūti op van zijn zitplaats, ontblootte zijn rechterschouder, knielde met zijn rechterknie op de grond, vouwde zijn handen eerbiedig en sprak de Boeddha toe:

"Hoe buitengewoon, Bhagavān, is de wijze waarop de Tathāgata de bodhisattvas met vaardigheid in gedachten houdt en hen vaardig onderwijst en verzorgt! Bhagavān, wanneer goede mannen en goede vrouwen de geest van Anuttarā Samyaksaṃbodhi willen ontwikkelen, hoe moeten hun geesten dan verblijven? Hoe moeten zij hun geesten tot rust brengen?"

De Boeddha antwoordde:

"Uitstekend, uitstekend, Subhūti! Het is precies zoals jij hebt gezegd: de Tathāgata houdt de bodhisattvas met vaardigheid in gedachten en onderwijst en verzorgt hen vaardig. Luister nu goed, want ik zal het je uitleggen. Goede mannen en goede vrouwen die de geest van Anuttarā Samyaksaṃbodhi willen ontwikkelen, moeten hun geesten op deze manier laten verblijven en op deze manier tot rust brengen."

Subhūti zei:

"Zo is het, Bhagavān. Wij zijn vol vreugde en willen het graag horen."

Hoofdstuk 3

De Boeddha zei tegen Subhūti:

"Bodhisattva-mahāsattvas moeten hun geesten op de volgende manier tot rust brengen: ‘Alle verschillende soorten voelende wezens, of zij nu geboren zijn uit eieren, uit baarmoeders, uit vocht, of door transformatie; of zij nu vorm hebben of geen vorm; gedachten hebben, geen gedachten, of noch gedachten noch geen gedachten — ik zal ze alle bevrijden en naar het Nirvāṇa zonder rest leiden.’

Maar, Subhūti, wanneer onmetelijke, talloze voelende wezens op deze manier bevrijd zijn, zijn in werkelijkheid **geen voelende wezens** bevrijd. Waarom? Omdat, Subhūti, een bodhisattva die de opvatting heeft van een ‘ik’, een ‘persoon’, een ‘wezen’ of een ‘leven’, geen bodhisattva is."

Hoofdstuk 4

"Bovendien, Subhūti, moeten bodhisattvas niet verblijven in dharmas wanneer zij geven beoefenen. Dit wordt ‘geven zonder verblijf in vorm’ genoemd. Dit geven verblijft niet in geluiden, geuren, smaken, aanrakingen of dharmas. Subhūti, bodhisattvas moeten geven beoefenen op deze manier, zonder verblijf in verschijnselen. Waarom? Omdat als bodhisattvas niet verblijven in verschijnselen bij het beoefenen van geven, de verdienste hiervan onvoorstelbaar is.

Subhūti, wat denk je? Is de ruimte in het oosten meetbaar?"

"Zeker niet, Bhagavān."

"Subhūti, wat denk je? Is de ruimte in het zuiden, westen, noorden, de vier tussenliggende richtingen, of het zenit of nadir meetbaar?"

"Zeker niet, Bhagavān."

"Subhūti, voor bodhisattvas die niet verblijven bij het beoefenen van geven, is de verdienste ook zo: onvoorstelbaar. Subhūti, bodhisattvas moeten alleen verblijven in wat op deze manier wordt onderwezen."

Hoofdstuk 5

"Subhūti, wat denk je? Kan de Tathāgata worden waargenomen aan de hand van lichamelijke kenmerken?"

"Zeker niet, Bhagavān. De Tathāgata kan niet worden waargenomen aan de hand van lichamelijke kenmerken. Waarom? De lichamelijke kenmerken waar de Tathāgata over spreekt, zijn geen lichamelijke kenmerken."

De Boeddha zei tegen Subhūti:

"Alles wat kenmerken heeft, is bedrieglijk en vals. Als alle kenmerken niet als kenmerken worden gezien, dan is dit het waarnemen van de Tathāgata."

Hoofdstuk 6

Subhūti sprak de Boeddha toe:

"Bhagavān, zullen er voelende wezens zijn die in staat zijn deze woorden zo te horen en oprecht geloof te ontwikkelen?"

De Boeddha zei tegen Subhūti:

"Spreek niet op deze manier. Na het uitdoven van de Tathāgata, in de komende vijfhonderd jaren, zullen ergenen zijn die de precepten handhaven en verdienste cultiveren, die in staat zullen zijn deze woorden te horen en een geest van geloof te ontwikkelen. Zulke wezens hebben niet alleen goede wortels geplant met één Boeddha, of met twee, drie, vier of vijf Boeddha's. Zij hebben al goede wortels geplant met onmetelijke miljoenen Boeddha's, om in staat te zijn deze woorden te horen en zelfs één gedachte van zuiver en helder geloof te ontwikkelen.

Subhūti, de Tathāgata weet en ziet dit in elk geval, en deze voelende wezens verkrijgen daardoor onmetelijke verdienste. Waarom? Omdat deze wezens geen opvattingen meer hebben van een 'ik', een 'persoon', een 'wezen' of een 'leven'. Zij hebben geen opvattingen van dharmas en geen opvattingen van niet-dharmas. Waarom? Als de geesten van voelende wezens zich hechten aan verschijnselen, dan is dit hechting aan een 'ik', een 'persoon', een 'wezen' en een 'leven'. Als zij zich hechten aan opvattingen van dharmas, is dit zeker hechting aan een 'ik', een 'persoon', een 'wezen' en een 'leven'. Waarom? Wanneer men zich vastklampt aan niet-dharmas, is dit onmiddellijke hechting aan een 'ik', een 'persoon', een 'wezen' en een 'leven'.

Daarom moet men zich noch aan dharmas vastklampen, noch aan niet-dharmas. Met betrekking tot dit principe zegt de Tathāgata vaak: 'Jullie bhikṣus moeten weten dat de dharma die ik spreek als een vlot is. Zelfs dharmas moeten worden losgelaten, dus hoeveel te meer de niet-dharmas?'"

Hoofdstuk 7

"Subhūti, wat denk je? Heeft de Tathāgata Anuttarā Samyaksaṃbodhi verkregen? Is er een dharma die de Tathāgata heeft gesproken?"

Subhūti antwoordde:

"Zo leg ik de ware betekenis van de leringen van de Boeddha uit: er is geen vaste dharma van Anuttarā Samyaksaṃbodhi, noch is er een vaste dharma die de Tathāgata kan spreken. Waarom? De uitleg van de Dharma door de Tathāgata kan nooit worden gegrepen of gesproken, omdat het noch dharma noch niet-dharma is. Wat is het dan? Alle edele wezens worden onderscheiden door de onvoorwaardelijke Dharma."

Hoofdstuk 8

"Subhūti, wat denk je? Als iemand de drie duizend grote duizend werelden zou vullen met de Zeven Kostbare Juwelen in de beoefening van geven, zou zo’n persoon dan veel verdienste verkrijgen?"

Subhūti antwoordde:

"Zeer veel, Bhagavān! Waarom? Zulke verdiensten hebben niet de aard van verdiensten, en daarom spreekt de Tathāgata over veel verdiensten."

"Als iemand zelfs maar een vierregelig vers uit deze sūtra aanvaardt, behoudt, bestudeert en aan anderen uitlegt, dan zullen zijn of haar verdiensten nog groter zijn. Waarom? Subhūti, dit komt omdat alle Boeddha’s, evenals de dharmas van Anuttarā Samyaksaṃbodhi van de Boeddha’s, voortkomen uit deze sūtra. Subhūti, wat de Boeddha-dharma wordt genoemd, is geen Boeddha-dharma."

Hoofdstuk 9

"Subhūti, wat denk je? Heeft een srotaāpanna de gedachte: ‘Ik heb de vrucht van een srotaāpanna verkregen’?"

Subhūti antwoordde:

"Nee, Bhagavān. Waarom? ‘Srotaāpanna’ verwijst naar iemand die de stroom is binnengegaan, maar er is niets binnengegaan. Er is geen binnengaan in vormen, geluiden, geuren, smaken, aanrakingen of dharmas. Daarom wordt iemand een srotaāpanna genoemd."

"Subhūti, wat denk je? Heeft een sakṛdāgāmin de gedachte: ‘Ik heb de vrucht van een sakṛdāgāmin verkregen’?"

Subhūti antwoordde:

"Nee, Bhagavān. Waarom? ‘Sakṛdāgāmin’ verwijst naar iemand die nog één keer zal terugkeren, maar er is niets dat vertrekt of terugkeert. Daarom wordt iemand een sakṛdāgāmin genoemd."

"Subhūti, wat denk je? Heeft een anāgāmin de gedachte: ‘Ik heb de vrucht van een anāgāmin verkregen’?"

Subhūti antwoordde:

"Nee, Bhagavān. Waarom? ‘Anāgāmin’ verwijst naar iemand die niet zal terugkeren, maar er is niets dat niet terugkeert. Daarom wordt iemand een anāgāmin genoemd."

"Subhūti, wat denk je? Heeft een arhat de gedachte: ‘Ik heb de vrucht van een arhat verkregen’?"

Subhūti antwoordde:

"Nee, Bhagavān. Waarom? Er is in werkelijkheid geen dharma die een arhat kan worden genoemd. Bhagavān, als een arhat de gedachte heeft: ‘Ik heb het Arhat-pad bereikt,’ dan is dit een persoon die gehecht is aan een ‘ik’, een ‘persoon’, een ‘wezen’ en een ‘leven’.

Bhagavān, de Boeddha zegt dat ik onder de arhats de voornaamste ben in mijn beoefening van de Samādhi van Non-contention en de voornaamste ben die vrij is van begeerte. Toch, Bhagavān, ik heb niet de gedachte: ‘Ik ben een arhat vrij van begeerte.’ Als ik zo zou denken, dan zou de Bhagavān niet spreken van ‘Subhūti, hij die in vrede verblijft.’ Het is omdat er in werkelijkheid niets is waar men in verblijft, dat hij spreekt van ‘Subhūti, hij die in vrede verblijft.’"

Hoofdstuk 10

De Boeddha sprak Subhūti toe:

"Wat denk je? Toen de Tathāgata in het verleden bij de Boeddha Dīpaṃkara was, was er toen een dharma verkregen?"

"Nee, Bhagavān. Toen de Tathāgata bij de Boeddha Dīpaṃkara was, was er in werkelijkheid geen dharma verkregen."

"Subhūti, wat denk je? Versieren bodhisattvas Boeddha-landen?"

"Nee, Bhagavān. Waarom? De versieringen van Boeddha-landen zijn geen versieringen, en worden daarom versieringen genoemd."

"Daarom, Subhūti, moeten bodhisattva-mahāsattvas een heldere en zuivere geest ontwikkelen — een geest die niet verbonden is met verblijf in vorm; een geest die niet verbonden is met verblijf in geluiden, geuren, smaken, aanrakingen of dharmas; een geest die niet verblijft in leven. Subhūti, stel je voor dat een persoon een lichaam had als de berg Sumeru, de koning der bergen. Zou dit lichaam groot zijn?"

Subhūti antwoordde:

"Het zou extreem groot zijn, Bhagavān. Waarom? De Boeddha leert dat geen lichaam het Grote Lichaam is."

Hoofdstuk 11

"Subhūti, stel je voor dat elk zandkorrel in de Ganges-rivier zijn eigen Ganges-rivier bevat. Wat denk je, zouden er dan veel zandkorrels van de Ganges-rivier zijn?"

Subhūti zei:

"Er zouden extreem veel zijn, Bhagavān. Het aantal Ganges-rivieren alleen al zou on telbaar zijn, laat staan hun zandkorrels."

"Subhūti, ik zal je nu de waarheid vertellen. Als een goede man of goede vrouw zoveel drie duizend grote duizend werelden met de Zeven Kostbare Juwelen zou vullen in de beoefening van geven, zou hij of zij dan veel verdienste verkrijgen?"

Subhūti zei:

"Extreem veel, Bhagavān."

De Boeddha zei tegen Subhūti:

"Net zo, als goede mannen en goede vrouwen zelfs maar een vierregelig vers uit deze sūtra aanvaarden, behouden, bestuderen en aan anderen uitleggen, dan overtreffen de verdiensten hiervan de vorige verdiensten."

Hoofdstuk 12

"Bovendien, Subhūti, als iemand zelfs maar een vierregelig vers uit deze sūtra spreekt, moet je begrijpen dat deze plek als een heiligdom van een Boeddha is. In elke wereld moeten de devas, mensen en asuras hier offers brengen. Hoeveel te meer voor diegenen die in staat zijn het hele sūtra te aanvaarden en te behouden? Subhūti, je moet weten dat dit een persoon is met de hoogste en meest uitzonderlijke Dharma. Waar deze sūtra ook verblijft, daar is de Boeddha of zijn geëerde discipel."

Hoofdstuk 13

Subhūti vroeg de Boeddha:

"Bhagavān, onder welke naam moeten wij deze sūtra eerbiedigen en behouden?"

De Boeddha zei tegen Subhūti:

"Deze sūtra heet de Vajracchedikā Prajñāpāramitā, en onder deze naam moet je haar eerbiedigen en behouden. Waarom wordt ze zo genoemd? Subhūti, deze Prajñāpāramitā die door de Boeddha wordt gesproken, is geen volmaaktheid van prajñā. Subhūti, wat denk je? Heeft de Tathāgata werkelijk een dharma gesproken?"

Subhūti antwoordde:

"Bhagavān, de Tathāgata heeft niet gesproken."

"Subhūti, wat denk je? Zitten er zeer veel atomen in drie duizend grote duizend werelden?"

Subhūti antwoordde:

"Er zitten extreem veel, Bhagavān."

"Subhūti, de atomen waar de Tathāgata over spreekt, zijn geen atomen, en worden daarom atomen genoemd. De werelden waar de Tathāgata over spreekt, zijn geen werelden, en worden daarom werelden genoemd. Subhūti, wat denk je? Kan de Tathāgata worden waargenomen aan de hand van de Drieëndertig Kenmerken?"

"Nee, Bhagavān, de Tathāgata kan niet worden waargenomen aan de hand van de Drieëndertig Kenmerken. Waarom? De Drieëndertig Kenmerken waar de Tathāgata over spreekt, zijn geen kenmerken, en worden daarom de Drieëndertig Kenmerken genoemd."

"Subhūti, stel dat er een goede man of goede vrouw is die, in de beoefening van geven, zijn of haar lichaam weggeeft zo vaak als er zandkorrels in de Ganges-rivier zijn. Als er mensen zijn die zelfs maar een vierregelig vers uit deze sūtra aanvaarden en behouden, dan zijn de verdiensten hiervan veel groter."

Hoofdstuk 14

Op dat moment, Subhūti, die deze sūtra hoorde uitleggen, begreep hij diepgaand de essentiële betekenis ervan en barstte in tranen uit. Hij sprak de Boeddha toe:

"Hoe uitzonderlijk, Bhagavān, is de Boeddha die deze diepgaande sūtra zo spreekt! Sinds ik het Oog van Prajñā heb verkregen, heb ik nooit zo'n sūtra gehoord! Bhagavān, als er weer mensen zijn die in staat zijn deze sūtra zo te horen, met een geest van zuiver en helder geloof, en de ware verschijning teweegbrengen, dan is dit een persoon met de meest buitengewone verdiensten! Bhagavān, de ware verschijning is geen verschijning, en daarom spreekt de Tathāgata over een ware verschijning!

Bhagavān, in staat te zijn deze sūtra zo te horen, vind ik het niet moeilijk om te geloven, te begrijpen, te aanvaarden en te behouden. In de komende era, in de komende vijfhonderd jaren, als er voelende wezens zijn die in staat zijn deze sūtra te horen en te geloven, te begrijpen, te aanvaarden en te behouden, dan zullen zij de meest buitengewone zijn. Waarom? Omdat zo'n persoon geen opvattingen heeft van een 'ik', een 'persoon', een 'wezen' of een 'leven'. Waarom? De verschijning van een 'ik' is geen ware verschijning; verschijnselen van een 'persoon', een 'wezen' en een 'leven' zijn ook geen ware verschijnselen; diegenen die alle verschijnselen hebben verlaten, worden Boeddha's genoemd."

De Boeddha zei tegen Subhūti:

"Zo is het, zo is het! Als er weer mensen zijn die in staat zijn deze sūtra te horen en niet geschokt, verschrikt of bang zijn, weet dan dat het bestaan van zo'n persoon uiterst zeldzaam is. Waarom? Subhūti, deze voornaamste pāramitā waar de Tathāgata over spreekt, is geen voornaamste pāramitā, en wordt daarom de voornaamste pāramitā genoemd.

Subhūti, de Pāramitā van Geduld waar de Tathāgata over spreekt, is geen pāramitā van geduld. Waarom? Subhūti, dit is zoals in het verleden toen mijn lichaam in stukken werd gesneden door koning Kali: er waren geen opvattingen van een 'ik', een 'persoon', een 'wezen' of een 'leven'. In het verleden, toen ik ledemaat voor ledemaat werd gehakt, als er opvattingen van een 'ik', een 'persoon', een 'wezen' of een 'leven' waren geweest, dan zou ik hebben gereageerd met haat en woede. Onthoud ook dat ik in het verleden vijfhonderd levens lang de Ṛṣi van Geduld was. Over zoveel levens heen waren er geen opvattingen van een 'ik', een 'persoon', een 'wezen' of een 'leven'.

Daarom, Subhūti, moeten bodhisattvas alle verschijnselen verlaten om de geest van Anuttarā Samyaksaṃbodhi te ontwikkelen. Zij moeten een geest ontwikkelen die niet verblijft in vorm; een geest die niet verblijft in geluiden, geuren, smaken, aanrakingen of dharmas; een geest die niet verblijft. Als er iets in de geest verblijft, moet men daar niet in verblijven, en daarom zegt de Boeddha dat de geest van een bodhisattva niet in vorm moet verblijven bij het beoefenen van geven. Subhūti, bodhisattvas moeten op deze manier geven, omdat het alle voelende wezens ten goede komt. De Tathāgata leert dat alle kenmerken geen kenmerken zijn, en alle voelende wezens geen voelende wezens zijn. Subhūti, de Tathāgata is iemand die de waarheid spreekt, iemand die de werkelijkheid spreekt, iemand die spreekt zoals het is, en geen bedrieger is of iemand die het tegendeel spreekt.

Subhūti, de Dharma die de Tathāgata heeft verkregen, is noch substantieel noch leeg. Subhūti, als de geest van een bodhisattva in dharmas verblijft bij het beoefenen van geven, dan is dit als een persoon in duisternis die niets kan zien. Als de geest van een bodhisattva echter niet in dharmas verblijft bij het beoefenen van geven, dan is dit als een persoon die kan zien, voor wie het zonlicht de waarneming van verschillende vormen helder verlicht. Subhūti, in de komende era, als er goede mannen of goede vrouwen zijn die in staat zijn deze sūtra te aanvaarden, te behouden, te bestuderen en te reciteren, dan is de Tathāgata door middel van zijn Boeddha-wijsheid altijd bewust van hen en ziet hen altijd. Deze mensen verkrijgen allemaal onmetelijke, grenzeloze verdienste."

Hoofdstuk 15

"Subhūti, stel je voor dat een goede man of goede vrouw in de ochtend zijn of haar lichaam weggeeft zo vaak als er zandkorrels in de Ganges-rivier zijn. Dan in de middag zou deze persoon zijn of haar lichaam ook weggeven zo vaak als er zandkorrels in de Ganges-rivier zijn. Dan in de avond zou deze persoon zijn of haar lichaam ook weggeven zo vaak als er zandkorrels in de Ganges-rivier zijn. Stel dat dit geven gedurende onberekenbare miljarden eonen doorgaat. Als er weer mensen zijn die deze sūtra met een geest van geloof horen, zonder twijfel, dan overtreffen de verdiensten van deze mensen de vorige verdiensten. Hoeveel te meer voor diegenen die het opschrijven, aanvaarden, behouden, bestuderen, reciteren en uitleggen!

Subhūti, om samen te vatten: deze sūtra heeft onvoorstelbare, onmetelijke, grenzeloze verdienste. De Tathāgata spreekt deze sūtra om diegenen in het Grote Voertuig te zenden, om diegenen in het Opperste Voertuig te zenden. Als er mensen zijn die in staat zijn deze sūtra te aanvaarden, te behouden, te bestuderen, te reciteren en aan anderen uit te leggen, dan is de Tathāgata altijd bewust van hen en ziet hen altijd. Aldus dragen deze mensen de Anuttarā Samyaksaṃbodhi van de Tathāgata. Waarom? Subhūti, diegenen die tevreden zijn met mindere leringen, zijn gehecht aan opvattingen van een ‘ik’, een ‘persoon’, een ‘wezen’ en een ‘leven’. Zij kunnen deze sūtra niet horen, aanvaarden, behouden, bestuderen, reciteren en aan anderen uitleggen. Subhūti, op elke plek waar deze sūtra verblijft, moeten de devas, mensen en asuras uit elke wereld offers brengen. Deze plek is een heiligdom waar iedereen met respect moet buigen en omheen moet lopen, en de rustplaats moet worden versierd met bloemen en wierook."

Hoofdstuk 16

"Bovendien, Subhūti, stel dat goede mannen en goede vrouwen deze sūtra aanvaarden, behouden, bestuderen en reciteren. Als zij door karma uit een vorig leven slecht worden behandeld, wat hen zou doen vallen in slechte paden, dan zal door deze behandeling door anderen hun karma uit vorige levens in dit leven worden uitgewist, en zij zullen Anuttarā Samyaksaṃbodhi bereiken. Subhūti, ik herinner me dat in het verleden, onnoemelijke, onberekenbare eonen voor de Boeddha Dīpaṃkara, ik in staat was om 84.000 onnoemelijke miljoenen Boeddha's te ontmoeten en offers te brengen om hen allen zonder uitzondering te eren. Stel dat iemand in de komende era in staat is deze sūtra te aanvaarden, te behouden, te bestuderen en te reciteren. De verdiensten van mijn offers aan al die Boeddha's zijn, in vergelijking met de verdiensten van deze persoon, niet eens één honderdste zo goed. Zij zijn zo ver ondergeschikt dat er geen vergelijking mogelijk is. Subhūti, als er goede mannen en goede vrouwen in de komende era zijn die deze sūtra aanvaarden, behouden, bestuderen en reciteren, en ik alle verkregen verdiensten volledig zou uitleggen, dan zouden de geesten van de luisteraars kunnen verward raken, vol twijfel en ongeloof. Subhūti, begrijp dat, net zoals de betekenis van deze sūtra onvoorstelbaar is, de beloningen van karma ook onvoorstelbaar zijn."

Hoofdstuk 17

Op dat moment sprak Subhūti de Boeddha toe:

"Bhagavān, wanneer goede mannen en goede vrouwen de geest van Anuttarā Samyaksaṃbodhi ontwikkelen, hoe moeten hun geesten dan verblijven? Hoe moeten zij hun geesten tot rust brengen?"

De Boeddha zei tegen Subhūti:

"Goede mannen en goede vrouwen ontwikkelen Anuttarā Samyaksaṃbodhi door een geest als volgt teweeg te brengen: 'Ik zal alle voelende wezens bevrijden.' Toch, wanneer alle voelende wezens bevrijd zijn, zijn in werkelijkheid **geen voelende wezens** bevrijd. Waarom? Subhūti, een bodhisattva die een opvatting heeft van een 'ik', een 'persoon', een 'wezen' of een 'leven', is geen bodhisattva. Waarom is dit zo? Subhūti, er is in werkelijkheid geen dharma van de ontwikkeling van Anuttarā Samyaksaṃbodhi.

Wat denk je? Toen de Tathāgata bij de Boeddha Dīpaṃkara was, was er toen een dharma van het bereiken van Anuttarā Samyaksaṃbodhi?"

"Nee, Bhagavān, en zo leg ik de werkelijke betekenis van de leringen van de Boeddha uit: toen de Boeddha bij de Boeddha Dīpaṃkara was, was er in werkelijkheid geen dharma van het bereiken van Anuttarā Samyaksaṃbodhi."

De Boeddha zei:

"Zo is het, zo is het, Subhūti! Er was geen dharma van het bereiken van Anuttarā Samyaksaṃbodhi door de Tathāgata. Subhūti, als er een dharma was van het bereiken van Anuttarā Samyaksaṃbodhi door de Tathāgata, dan zou de Boeddha Dīpaṃkara mij niet de voorspelling hebben gegeven: 'In de komende era zal je een Boeddha worden genaamd Śākyamuni.' Het is omdat er geen dharma was van het bereiken van Anuttarā Samyaksaṃbodhi, dat de Boeddha Dīpaṃkara mij deze voorspelling

deed door te zeggen: ‘In de komende era zal je een Boeddha worden genaamd Śākyamuni.’ Waarom? ‘Tathāgata’ duidt de zo-aard van dharmas aan. Subhūti, als iemand zegt: ‘De Tathāgata heeft Anuttarā Samyaksaṃbodhi bereikt,’ dan is er geen dharma van het bereiken van Anuttarā Samyaksaṃbodhi door een Boeddha.

Subhūti, de ware verwezenlijking door de Tathāgata van Anuttarā Samyaksaṃbodhi is noch substantieel noch leeg, en daarom zegt de Tathāgata: ‘Alle dharmas zijn de Boeddha-dharma.’ Subhūti, alle dharmas waarover gesproken wordt, zijn in werkelijkheid geen dharmas, en worden daarom dharmas genoemd. Subhūti, dit is zoals het lichaam van een persoon dat groot en hoog is."

Subhūti zei:

"Bhagavān, het lichaam van een persoon waar de Tathāgata over spreekt, groot en hoog, is geen groot lichaam, en wordt daarom het Grote Lichaam genoemd."

"Subhūti, voor bodhisattvas is het ook zo. Als iemand zegt: ‘Ik zal onnoemelijke voelende wezens bevrijden en overzetten,’ dan is dit geen bodhisattva om zo te noemen. Waarom? Subhūti, in werkelijkheid is er geen dharma van een bodhisattva, en daarom zegt de Boeddha: ‘Alle dharmas zijn geen ‘ik’, geen ‘persoon’, geen ‘wezen’ en geen ‘leven’.’ Subhūti, als een bodhisattva zegt: ‘Ik versier Boeddha-landen,’ dan is dit geen bodhisattva om zo te noemen. Waarom? De versieringen van Boeddha-landen waar de Tathāgata over spreekt, zijn geen versieringen, en worden daarom versieringen genoemd. Subhūti, als een bodhisattva diepgaand inziet dat dharmas zonder ‘ik’ zijn, dan zegt de Tathāgata: ‘Dit is een ware bodhisattva.’"

Hoofdstuk 18

"Subhūti, wat denk je? Heeft de Tathāgata het Lichamelijke Oog?"

"Zo is het, Bhagavān, de Tathāgata heeft het Lichamelijke Oog."

"Subhūti, wat denk je? Heeft de Tathāgata het Goddelijke Oog?"

"Zo is het, Bhagavān, de Tathāgata heeft het Goddelijke Oog."

"Subhūti, wat denk je? Heeft de Tathāgata het Prajñā-Oog?"

"Zo is het, Bhagavān, de Tathāgata heeft het Prajñā-Oog."

"Subhūti, wat denk je? Heeft de Tathāgata het Dharma-Oog?"

"Zo is het, Bhagavān, de Tathāgata heeft het Dharma-Oog."

"Subhūti, wat denk je? Heeft de Tathāgata het Boeddha-Oog?"

"Zo is het, Bhagavān, de Tathāgata heeft het Boeddha-Oog."

"Subhūti, wat denk je? Met betrekking tot de zandkorrels van de Ganges-rivier, spreekt de Boeddha over deze zandkorrels?"

"Zo is het, Bhagavān, de Tathāgata spreekt over deze zandkorrels."

"Als er zoveel Ganges-rivieren zouden zijn als er zandkorrels in de Ganges-rivier zijn, en er zoveel Boeddha-werelden zouden zijn als er zandkorrels in al die Ganges-rivieren zijn, zou hun aantal dan zeer groot zijn?"

"Het zou extreem groot zijn, Bhagavān."

De Boeddha zei tegen Subhūti:

"Zoveel werelden bezitten een menigte aan voelende wezens, en hun geesten worden volledig gekend door de Tathāgata. Waarom? De geesten waar de Tathāgata over spreekt, zijn geen geesten, en worden daarom geesten genoemd. Waarom is dit zo? Subhūti, het verleden, heden en toekomst van de geest kunnen niet worden gegrepen."

Hoofdstuk 19

"Subhūti, wat denk je? Als iemand drie duizend grote duizend werelden zou vullen met de Zeven Kostbare Juwelen en deze zou weggeven in de beoefening van geven, zou deze persoon dan veel verdienste verkrijgen uit dergelijke oorzaken en voorwaarden?"

"Zo is het, Bhagavān, uit dergelijke oorzaken en voorwaarden zou deze persoon extreem veel verdienste verkrijgen."

"Subhūti, als dergelijke verdiensten in werkelijkheid zouden bestaan, dan zou de Tathāgata niet zeggen dat veel verdiensten worden verkregen. Het is uit de verdiensten die onvoorwaardelijk zijn, dat de Tathāgata spreekt over het verkrijgen van veel verdiensten."

Hoofdstuk 20

"Subhūti, wat denk je? Kan de Tathāgata worden waargenomen aan de hand van het volmaakte lichaam van vorm?"

"Nee, Bhagavān, de Tathāgata kan niet worden waargenomen aan de hand van het volmaakte lichaam van vorm. Waarom? Het volmaakte lichaam van vorm waar de Tathāgata over spreekt, is zelf geen volmaakt lichaam van vorm, en wordt daarom het volmaakte lichaam van vorm genoemd."

"Subhūti, wat denk je? Kan de Tathāgata worden waargenomen door de volmaaktheid van alle kenmerken?"

"Nee, Bhagavān, de Tathāgata kan niet worden waargenomen door de volmaaktheid van alle kenmerken. Waarom? De volmaaktheid van kenmerken waar de Tathāgata over spreekt, is zelf geen volmaaktheid, en wordt daarom de volmaaktheid van kenmerken genoemd."

Hoofdstuk 21

"Subhūti, zeg niet dat het de Tathāgata overkomt: ‘Ik heb een Dharma gesproken.’ Composeer deze gedachte niet. Waarom? Als iemand zegt: ‘De Tathāgata heeft een Dharma gesproken,’ dan is dit als lastering van de Boeddha, omdat mijn leringen niet zijn begrepen. Subhūti, iemand die de Dharma spreekt, is niet in staat een dharma te spreken, en het wordt daarom ‘de Dharma spreken’ genoemd."

Op dat moment sprak de wijze Subhūti de Boeddha toe:

"Bhagavān, zullen er in de komende era voelende wezens zijn die deze gesproken Dharma zullen horen en een geest van geloof zullen ontwikkelen?"

De Boeddha antwoordde:

"Subhūti, er zullen noch voelende wezens zijn, noch zullen er geen voelende wezens zijn. Waarom? Subhūti, de voelende wezens waar de Tathāgata over spreekt, zijn geen voelende wezens, en worden daarom voelende wezens genoemd."

Hoofdstuk 22

Subhūti vroeg de Boeddha:

"Bhagavān, is de verwezenlijking van Anuttarā Samyaksaṃbodhi door de Boeddha in werkelijkheid zonder verwezenlijking?"

"Zo is het, zo is het, Subhūti. Met betrekking tot mijn Anuttarā Samyaksaṃbodhi, is er niet eens de kleinste dharma van Anuttarā Samyaksaṃbodhi die kan worden gegrepen."

Hoofdstuk 23

"Bovendien, Subhūti, de gelijkheid van dharmas die niets beters of slechters heeft, wordt Anuttarā Samyaksaṃbodhi genoemd, en door middel van geen ‘ik’, geen ‘persoon’, geen ‘wezen’ en geen ‘leven’ worden alle zuivere dharmas beoefend en wordt Anuttarā Samyaksaṃbodhi bereikt. Subhūti, deze zuivere dharmas waar de Tathāgata over spreekt, zijn geen zuivere dharmas, en worden daarom zuivere dharmas genoemd."

Hoofdstuk 24

"Subhūti, stel dat drie duizend grote duizend werelden allemaal de berg Sumeru, de koning der bergen, bevatten, en dat er bergen als deze zijn van de Zeven Kostbare Juwelen, die iemand weggeeft in de beoefening van geven. Als iemand slechts een vierregelig vers uit deze Prajñāpāramitā Sūtra aanvaardt, behoudt, bestudeert, reciteert en aan anderen uitlegt, dan zijn de verdiensten van deze persoon niet eens één honderdste zo goed. Zij zijn zo ver ondergeschikt dat de twee niet te vergelijken zijn."

Hoofdstuk 25

"Subhūti, wat denk je? Je moet niet zeggen dat het de Tathāgata overkomt: ‘Ik zal voelende wezens overzetten.’ Subhūti, composeer deze gedachte niet. Waarom? In werkelijkheid zijn er geen voelende wezens die door de Tathāgata worden overgezet. Als er voelende wezens waren die door de Tathāgata werden overgezet, dan zou er een ‘ik’, een ‘persoon’, een ‘wezen’ en een ‘leven’ zijn. Het bestaan van een ‘ik’ waar de Tathāgata over spreekt, is niet het bestaan van een ‘ik’, maar gewone mensen geloven dat het een ‘ik’ is. Subhūti, een gewoon persoon waar de Tathāgata over spreekt, is geen gewoon persoon."

Hoofdstuk 26

"Subhūti, wat denk je? Kan de Tathāgata worden waargenomen aan de hand van de Drieëndertig Kenmerken?"

Subhūti antwoordde:

"Zo is het, zo is het, met de Drieëndertig Kenmerken kan de Tathāgata worden waargenomen."

De Boeddha zei:

"Subhūti, als de Tathāgata kon worden waargenomen aan de hand van de Drieëndertig Kenmerken, dan zou een cakravartin-koning een Tathāgata zijn."

Subhūti sprak de Boeddha toe:

"Bhagavān, zo leg ik de betekenis uit van wat de Boeddha heeft gezegd. Men moet de Tathāgata niet waarnemen aan de hand van de Drieëndertig Kenmerken."

Op dat moment sprak de Bhagavān een gāthā:

Als iemand mij waarneemt in vormen,
Als iemand naar mij luistert in geluiden,
Dan beoefent deze persoon een afwijkend pad
En kan de Tathāgata niet zien.

Hoofdstuk 27

"Subhūti, stel dat je denkt: ‘De Tathāgata heeft Anuttarā Samyaksaṃbodhi niet bereikt door de volmaaktheid van kenmerken.’ Subhūti, composeer deze gedachte niet: ‘De Tathāgata heeft Anuttarā Samyaksaṃbodhi niet bereikt door de volmaaktheid van kenmerken.’ Subhūti, door deze gedachte te composeren, spreekt degene die de geest van Anuttarā Samyaksaṃbodhi ontwikkelt, over de vernietiging en uitroeiing van dharmas. Composeer deze gedachte niet. Waarom? Degene die de geest van Anuttarā Samyaksaṃbodhi ontwikkelt, spreekt niet over een kenmerk van de vernietiging en uitroeiing van dharmas."

Hoofdstuk 28

"Subhūti, stel dat een bodhisattva, in de beoefening van geven, zoveel werelden vult met de Zeven Kostbare Juwelen als er zandkorrels in de Ganges-rivier zijn. Als er een persoon is met het bewustzijn dat alle dharmas zonder ‘ik’ zijn, en deze persoon volbrengt hun volledige uithoudingsvermogen, dan is dit superieur, en de verdiensten die deze bodhisattva verkrijgt, overtreffen die van de vorige bodhisattva. Subhūti, de reden hiervoor is dat bodhisattvas geen verdienste ontvangen."

Subhūti sprak de Boeddha toe:

"Bhagavān, waarom zegt u dat bodhisattvas geen verdienste ontvangen?"

"Subhūti, voor bodhisattvas om verdienste te maken, moeten zij niet gretig wensen deze te verkrijgen, en daarom wordt gezegd dat er geen verdienste wordt ontvangen."

Hoofdstuk 29

"Subhūti, als iemand zegt dat de Tathāgata komt, gaat, zit of ligt, dan begrijpt deze persoon de betekenis van mijn leringen niet. Waarom? De Tathāgata is iemand die noch komt noch gaat, en wordt daarom de Tathāgata genoemd."

Hoofdstuk 30

"Subhūti, als een goede man of goede vrouw drie duizend grote duizend werelden in atomen zou ontbinden, zouden deze atomen dan zeer talrijk zijn?"

"Ze zouden extreem talrijk zijn, Bhagavān. Waarom? Als deze menigte atomen in werkelijkheid zou bestaan, dan zou de Boeddha niet spreken over een menigte atomen. Toch spreekt de Boeddha over een menigte atomen, en daarom is de menigte atomen waar de Boeddha over spreekt, geen menigte atomen, en wordt daarom een menigte atomen genoemd. Bhagavān, de drie duizend grote duizend werelden waar de Tathāgata over spreekt, zijn geen werelden, en worden daarom werelden genoemd. Waarom? Het bestaan van deze werelden is als een enkele verenigde verschijning. Waarom? De verenigde verschijning waar de Tathāgata over spreekt, is geen verenigde verschijning, en wordt daarom de verenigde verschijning genoemd."

"Subhūti, degene die de verenigde kenmerken bezit, is niet in staat deze te spreken, en toch wensen gewone mensen gretig deze te verkrijgen."

Hoofdstuk 31

"Subhūti, stel dat iemand zegt: ‘De Boeddha onderwijst opvattingen van een ‘ik’, een ‘persoon’, een ‘wezen’ en een ‘leven’.’ Subhūti, wat denk je? Begrijpt deze persoon de betekenis van mijn leringen?"

"Nee, Bhagavān, deze persoon begrijpt de betekenis van de leringen van de Tathāgata niet. Waarom? De opvattingen van een ‘ik’, een ‘persoon’, een ‘wezen’ en een ‘leven’ waar de Bhagavān over spreekt, zijn geen opvattingen van een ‘ik’, een ‘persoon’, een ‘wezen’ of een ‘leven’, en worden daarom de opvattingen van een ‘ik’, een ‘persoon’, een ‘wezen’ en een ‘leven’ genoemd."

"Subhūti, met betrekking tot alle dharmas, moet degene die de geest van Anuttarā Samyaksaṃbodhi ontwikkelt, deze zo kennen, zo zien en zo geloven, zonder opvattingen van dharmas teweeg te brengen. Subhūti, het ware kenmerk van dharmas is geen kenmerk van dharmas, en wordt daarom het kenmerk van dharmas genoemd."

Hoofdstuk 32

"Subhūti, stel dat iemand onmetelijke, ontelbare werelden vult met de Zeven Kostbare Juwelen en deze vervolgens weggeeft in de beoefening van geven. Als een goede man of goede vrouw de geest van een bodhisattva ontwikkelt en deze sūtra behoudt, zelfs met zo weinig als een vierregelig vers, en deze aanvaardt, behoudt, bestudeert, reciteert en aan anderen uitlegt, dan overtreffen de verdiensten hiervan die van de vorige. Hoe moet men dit uitleggen? Zonder vast te klampen aan kenmerken, in onbeweeglijke zo-aard. Waarom?

Alle geconditioneerde dharmas
Zijn als dromen, illusies, bellen of schaduwen;
Als dauwdruppels of bliksemflitsen:
Zo moeten zij worden bekeken.

Nadat de Boeddha deze sūtra had gesproken, hoorden de oudere Subhūti, samen met alle bhikṣus, bhikṣuṇīs, upāsakas, upāsikās, en de devas, mensen en asuras uit elke wereld, wat de Boeddha had gezegd. Met grote vreugde geloofden, aanvaardden en beoefenden zij deze met eerbied.

Oorspronkelijke Engelse tekst is te vinden op: https://www.lapislazulitexts.com/tripitaka/T0235-LL-vajracchedika/

Aanvullende informatie op de volgende pagina >

Woordenlijst

Term	Betekenis
Tathāgata	Een titel voor de Boeddha, betekent "zo gekomen, zo gegaan" of "de aldus gegane".
Bodhisattva	Een wezen dat streeft naar verlichting voor zichzelf en alle andere wezens.
Prajñāpāramitā	Volmaaktheid der Wijsheid; de hoogste wijsheid die de leegte van alle verschijnselen inziet.
Śūnyatā	Leegte; het concept dat alle verschijnselen leeg zijn van een vaste, onveranderlijke aard.
Dharma	De leer, de waarheid, of de werkelijkheid.
Nirvāṇa	Bevrijding uit de cyclus van geboorte en dood (samsara). **Nirvāṇa** is de toestand van volledige bevrijding, waarin alle lijden, begeerte en onwetendheid zijn opgelost. Het is de uiteindelijke bestemming van alle boeddhistische beoefening.
Dharmakāya	Het "Lichaam van de Leer"; de absolute werkelijkheid van de Boeddha.
Bhagavān	De Gezegende; een titel voor de Boeddha.
Subhūti	Een van de belangrijkste leerlingen van de Boeddha, bekend om zijn diepgaande inzicht.

Kernconcepten

Leegte (Śūnyatā)

Alle verschijnselen zijn **leeg van inherent bestaan**. Niets heeft een vaste, onveranderlijke identiteit. Dit concept is centraal in het **Mahāyāna-boeddhisme** en wordt uitvoerig besproken in de **Prajñāpāramitā-literatuur**. Leegte betekent niet dat iets niet bestaat, maar dat het **geen vaste, onafhankelijke aard** heeft.

Geen Hechting

Een Bodhisattva moet **niet hechten** aan enige opvatting, concept, of verschijnsel. Hechting leidt tot **verstoring** en **lijden**. Door los te laten, kan men de ware aard van de werkelijkheid inzien.

Volmaaktheid der Wijsheid (Prajñāpāramitā)

De hoogste wijsheid die de **leegte** van alle verschijnselen inziet. Het is de **weg naar verlichting** en bevrijding. Deze wijsheid gaat verder dan intellectueel begrip en is een directe ervaring van de werkelijkheid.

Nirvāṇa

De toestand van **bevrijding** uit de cyclus van geboorte en dood (samsara). Het is de **eindbestemming** van alle boeddhistische beoefening. Nirvāṇa is niet een plaats, maar een **toestand van zijn** waarin alle lijden en illusies zijn overwonnen.

Slotwoord

De **Diamantsutra** is een van de meest diepgaande en invloedsrijke teksten in het **Mahāyāna-boeddhisme**. Het benadrukt de **leegte (śūnyatā)** van alle verschijnselen en de **natuur van verlichting**, die niet kan worden gegrepen of vastgehouden. De sutra leert dat alle **Dharma's**, **wezens**, en **concepten leeg** zijn van een vaste, onveranderlijke aard.

De leringen in deze sutra zijn bedoeld om de geest te bevrijden van **hechtingen** en **opvattingen**, en om inzicht te verkrijgen in de **ware aard van de werkelijkheid**. Door de **Volmaaktheid der Wijsheid (Prajñāpāramitā)** te beoefenen, kan men de **toestand van Nirvāṇa** bereiken en alle wezens bevrijden.